

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
TOMASZ CHRÓSTNY

Warszawa, 13 września 2021 r.

wersja jawna

Tajemnice przedsiębiorstwa i inne tajemnice prawnie chronione oznaczono gwiazdką [***]

DOZIK-610-23/17/KJ/JK

DECYZJA DOZIK- 5 /2021

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz.275), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznaje za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania Vivus Finance Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie polegające na:

uzależnieniu spełnienia obowiązku przekazania konsumentowi, przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego od wykonania określonych czynności przy pomocy samoobsługowych punktów finansowych tzw. gotówkomatów polegających na:

- 1.podaniu aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego,
2. dokonaniu skanu obydwu stron dowodu osobistego,
3. wykonaniu zdjęcia twarzy konsumenta,

a przez to utrudnieniu otrzymywania przez konsumentów informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, co jest niezgodne z dyspozycją art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1083) w zw. z art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016, poz. 922 ze zm.) i narusza przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

i stwierdza zaniechanie jej stosowania z dniem 29 marca 2017 r.;

II. Na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 275) oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania

administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 735) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, obciąża się **Vivus Finance Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie** kosztami przeprowadzonego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 24,80 złotych (słownie: dwadzieścia cztery złote osiemdziesiąt groszy) w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Stan faktyczny

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK, Prezes Urzędu) wszczął z urzędu, w ramach prowadzonego monitorowania rynku, postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie, czy na skutek działań przedsiębiorcy **Gotówkomat Polskie Płatności spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie** (aktualnie: Gotówkomat Polskie Płatności sp. z o. o. w likwidacji z siedzibą w Warszawie) nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W ramach postępowania kontrolą została objęta m.in. Vivus Finance Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej: Vivus, Spółka lub Przedsiębiorca). Prezes UOKiK dokonał m.in. analizy procesu udzielania konsumentom pożyczek za pośrednictwem samoobsługowych punktów finansowych - tzw. gotówkomatów (dalej jako: Gotówkomaty, urządzenia).

Przedsiębiorca zawierał z konsumentami umowy kredytu konsumenckiego na odległość za pośrednictwem Gotówkomatów, których właścicielem był Gotówkomat Polskie Płatności sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. Każde urządzenie wyposażone było w ekran dotykowy, który umożliwiał obsługę przez wnioskodawcę.

W celu otrzymania formularza informacyjnego, o którym mowa w art. 14 ust. 1 w zw. z art. 13. ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn. z 2019 r., poz. 1083, ze zm., dalej także jako: ukk) konieczne było dokonanie następujących czynności:

1. Konsument przychodził do jednego z punktów, w których umieszczony był Gotówkomat. Po dotknięciu ekranu dotykowego urządzenia na ekranie pojawiała się poniższa tablica:

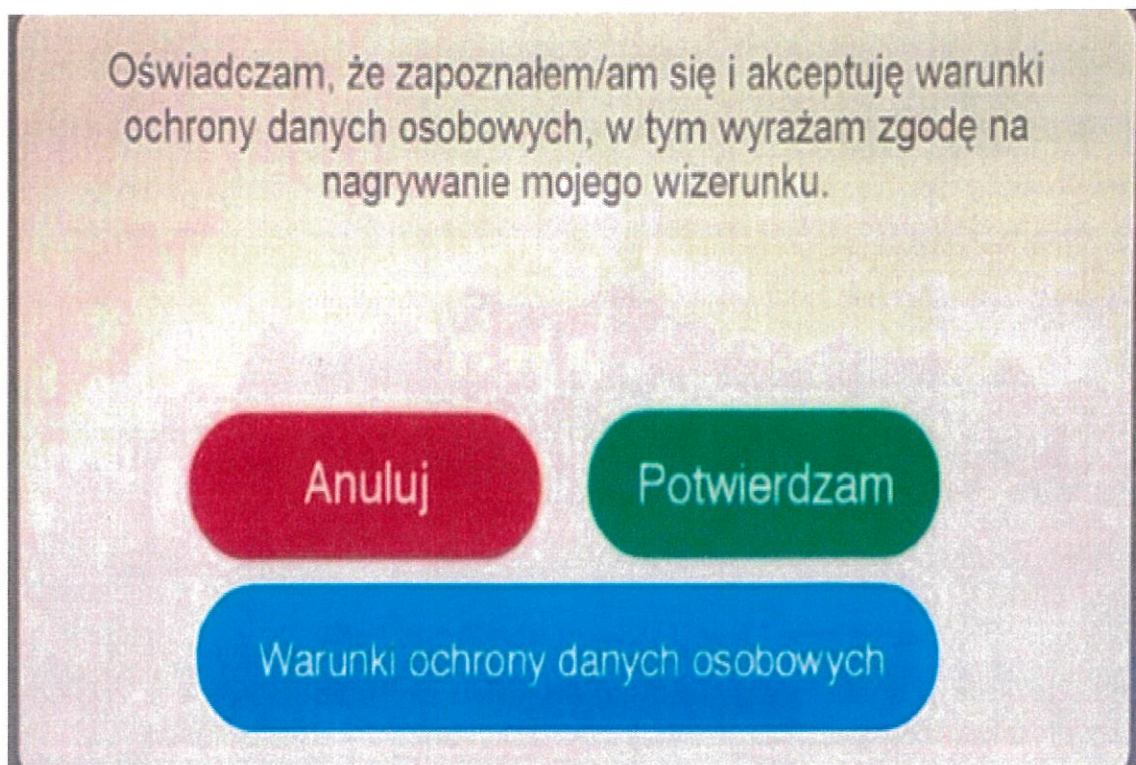
Zdj. 1 Widok ekranu Gotówkomatu

W celu złożenia wniosku o pożyczkę na ekranie urządzenia konsument wybierał opcję „złóż wniosek o pożyczkę”¹.

2. Na ekranie wyświetlało się poniższe okno wyboru, w którym konsument był zobowiązany do złożenia oświadczenia o zapoznaniu się i akceptacji warunków ochrony danych osobowych:

---

¹ widok ekranu Gotówkomatu - załącznik nr 4 do pisma Spółki z dnia 27 czerwca 2016 r.

Zdj. 2 Widok ekranu Gotówkomatu zawierającego treść oświadczenia o zapoznaniu się i akceptacji warunków ochrony danych osobowych

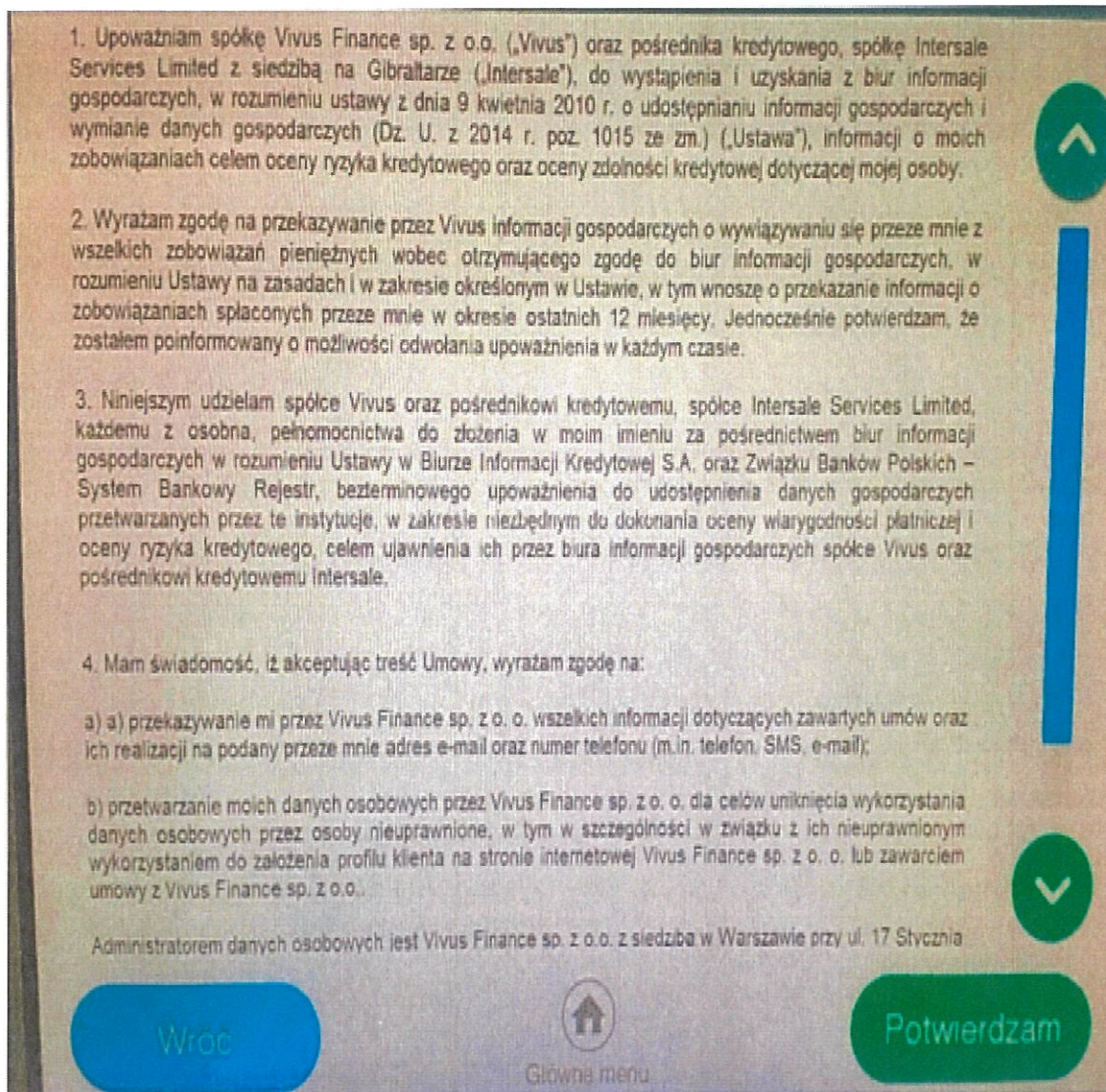
W przypadku braku wyrażenia zgody na złożenie powyższego oświadczenia konsument miał możliwość zakończenia procesu wnioskowania o pożyczkę poprzez zaznaczenie opcji „anuluj”. Klient składał oświadczenie poprzez wybranie pola „potwierdzam”².

Następnie klient po wybraniu „warunków ochrony danych osobowych” mógł się zapoznać z ich treścią³:

---

² Widok ekranu Gotówkomatu zawierającego treść oświadczenia o zapoznaniu się i akceptacji warunków ochrony danych osobowych - załącznik nr 4 do pisma Spółki z dnia 27 czerwca 2016 r.

³ Widok ekranu Gotówkomatu zawierającego treść oświadczenia o zapoznaniu się i akceptacji warunków ochrony danych osobowych - załącznik nr 4 do pisma Spółki z dnia 27 czerwca 2016 r.

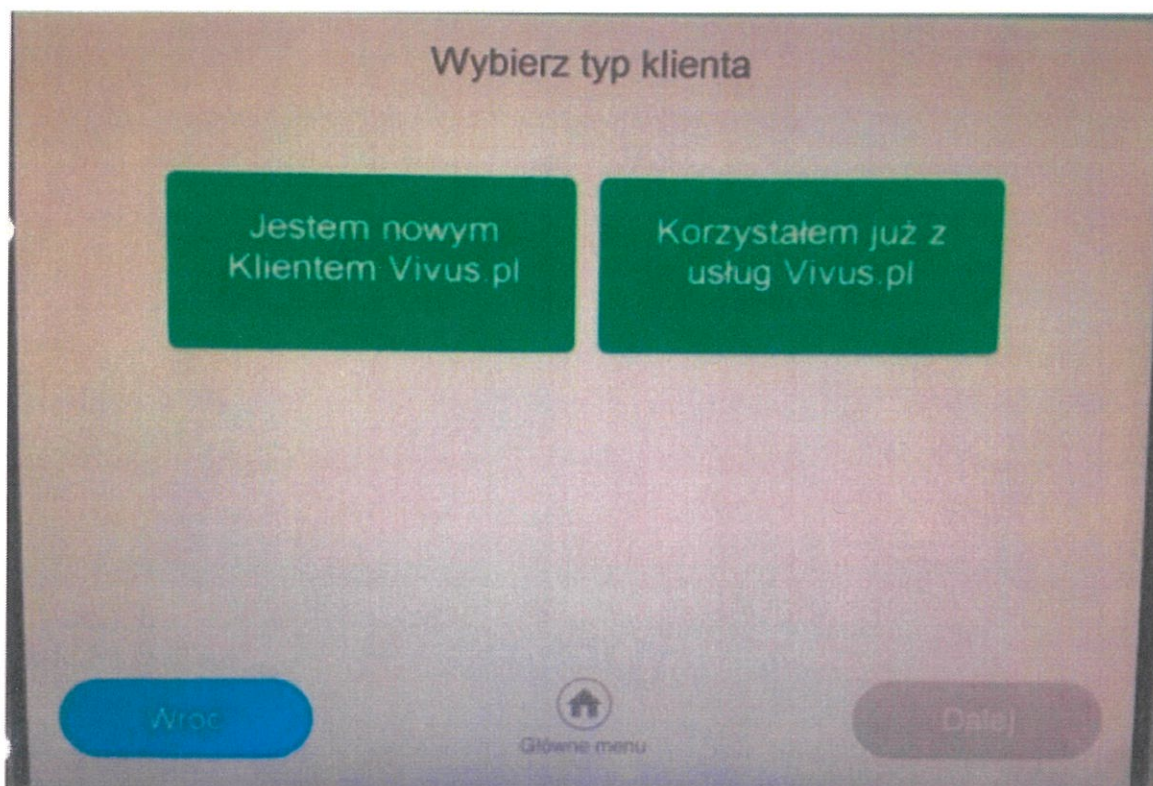

Zdj. 3 Widok Warunków ochrony danych osobowych udostępnianych Klientom po wybraniu opcji „Warunki ochrony danych osobowych”

3. W kolejnym oknie konsument był zobowiązany do wskazania, czy jest nowym klientem

Vivus.pl (w sytuacji, gdy wnioskował o pożyczkę od Spółki po raz pierwszy), czy też korzystał już z usług Vivus.pl (w sytuacji gdy klient wcześniej zawarł już umowę pożyczki z Vivus) ⁴:

⁴ Widok ekranu Gotówkomatu - załącznik nr 4 do pisma Spółki z dnia 27 czerwca 2016 r.

Zdj. 4 Widok ekranu Gotówkomatu

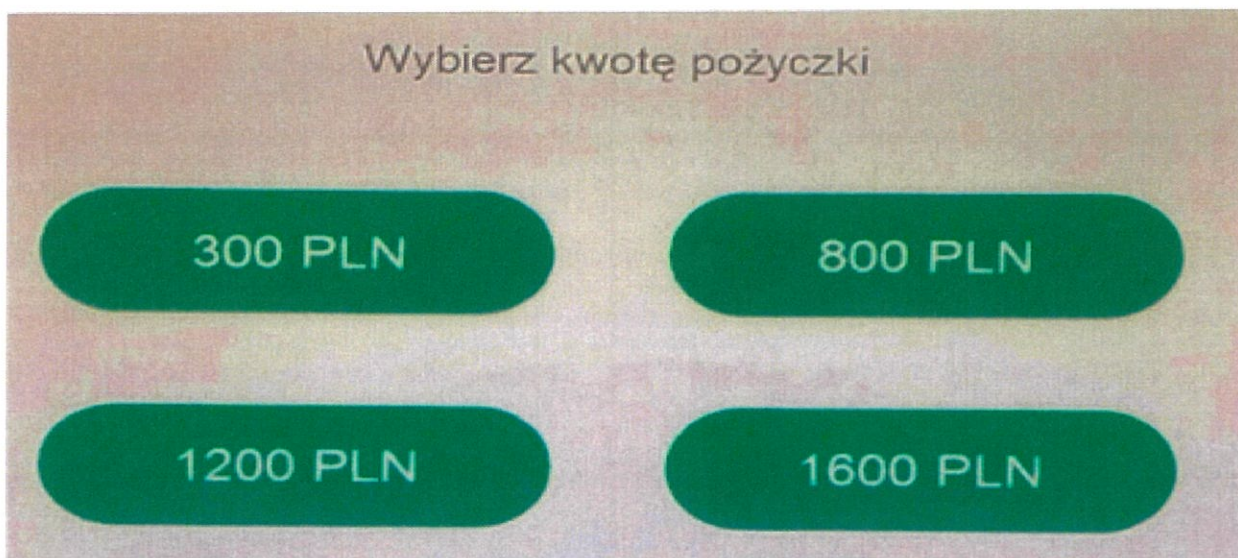
4. Następnie Klient zaznaczając jedną z kilku dostępnych opcji ma możliwość wybrania na jaką kwotę oraz na jaki termin ma zamiar zawrzeć Umowę Pożyczki Vivus.pl. Korzystając z Gotówkomatów Klient ma możliwość zawnioskowania o pożyczkę na kwotę 300 zł, 800 zł, 1200 zł lub 1600 zł na okres 15 lub 30 dni.

Zdaniem Spółki, ten krok był konieczny, gdyż „pierwsza pożyczka udzielana jest przez Spółkę całkowicie za darmo, zatem całkowity koszt jej udzielenia wynosi 0 zł”. W przypadku udzielenia kolejnej pożyczki Spółka oferowała konsumentom oprocentowaną pożyczkę, za udzielenie której pobierana była prowizja.

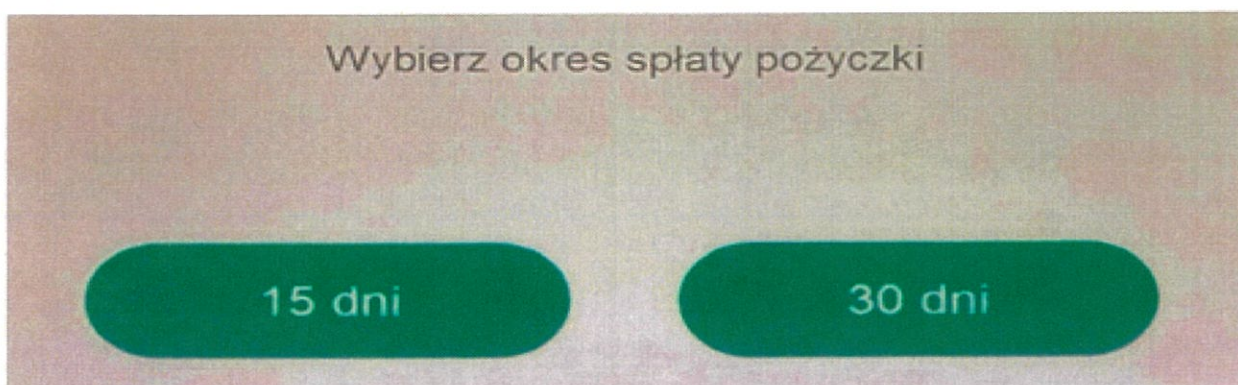
4. Konsument wybierał kwotę pożyczki (300 zł, 800 zł, 1200 zł lub 1600 zł) oraz okres spłaty pożyczki (15 lub 30 dni)⁵:

---

⁵ Widok ekranów Gotówkomatu z możliwością wyboru kwoty i okresu pożyczki - załącznik nr 4 do pisma Spółki z dnia 27 czerwca 2016 r.

Zdj. 5 Widok ekranu z możliwością wyboru kwoty pożyczki

Zdj. 6 Widok ekranu z możliwością

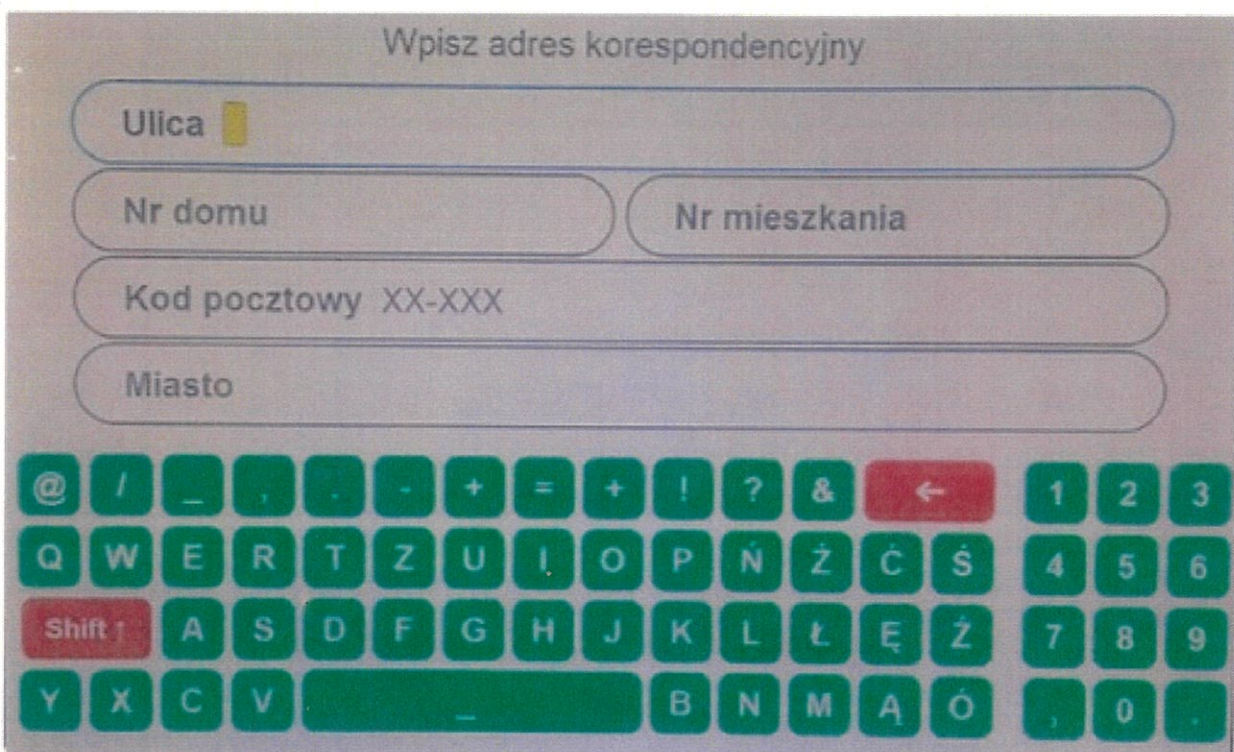
5. Następnie konsument był zobowiązany do wprowadzenia swojego aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego za pośrednictwem klawiatury ekranowej Gotówkomatu⁶:

---

⁶ Widok ekranów Gotówkomatu z możliwością wprowadzenia nr telefonu komórkowego oraz adresu korespondencyjnego klienta - załącznik nr 4 do pisma Spółki z dnia 27 czerwca 2016 r.

Zdj. 7 Widok ekranu z możliwością wprowadzenia nr telefonu komórkowego Klienta

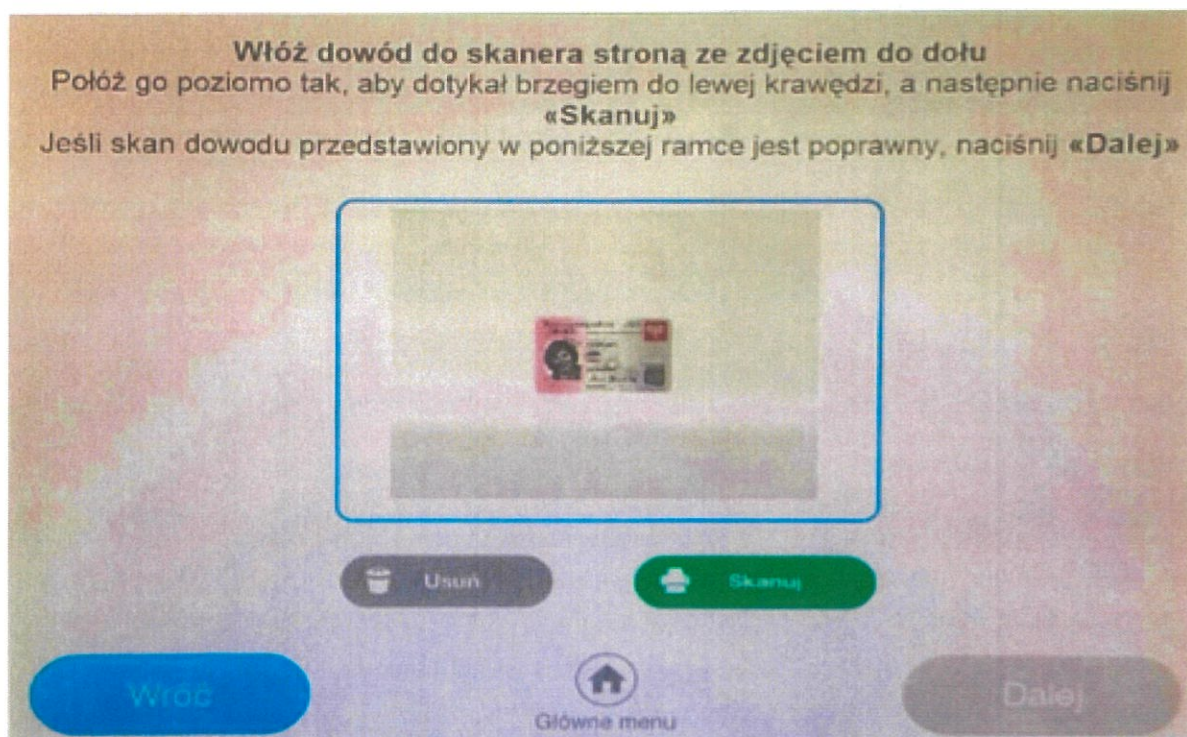

Zdj. 8 Widok ekranu z możliwością wprowadzenia adresu korespondencyjnego Klienta

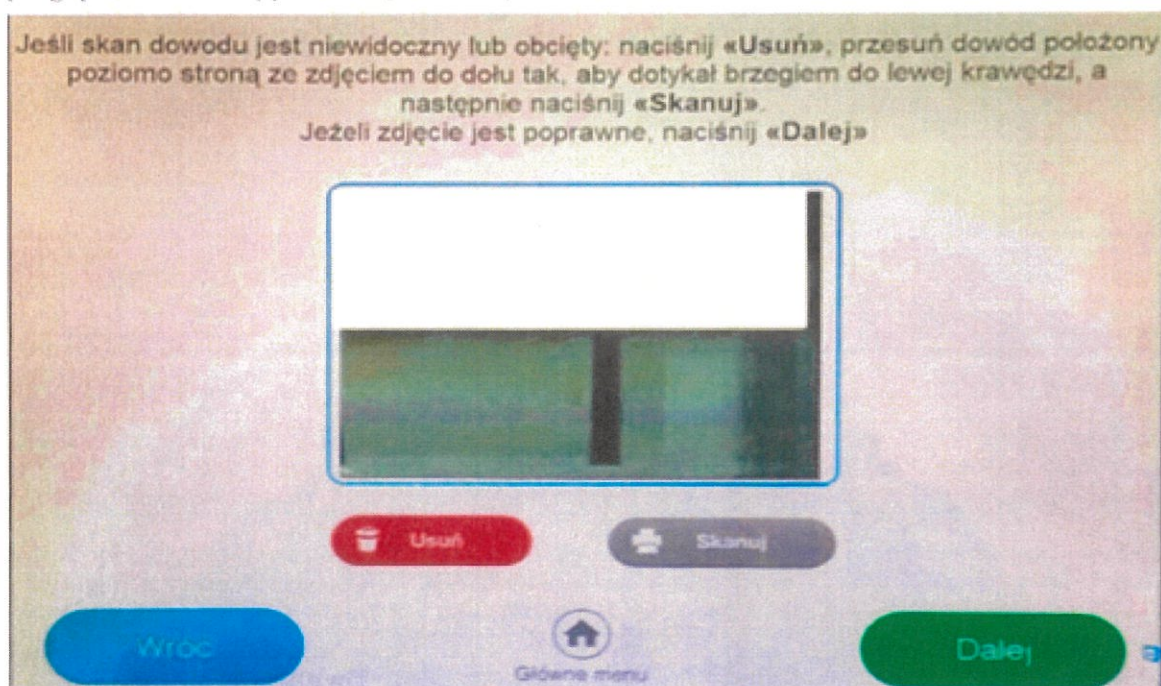
6. Kolejnym etapem było wykonanie skanu obu stron dowodu osobistego (na ekranie wyświetlana była informacja w jaki sposób klient powinien dokonać ww. czynności)⁷:

⁷ Widok ekranu Gotówkomatu zawierającego instrukcję, jak dokonać skanu pierwszej strony dowodu osobistego, wraz z podglądem dokonanej przez urządzenie kopii oraz widok ekranu zawierającego instrukcje, jak dokonać skanu drugiej strony dowodu osobistego wraz z podglądem dokonanej przez urządzenie kopii - załącznik nr 4 do pisma Spółki z dnia 27 czerwca 2016 r.

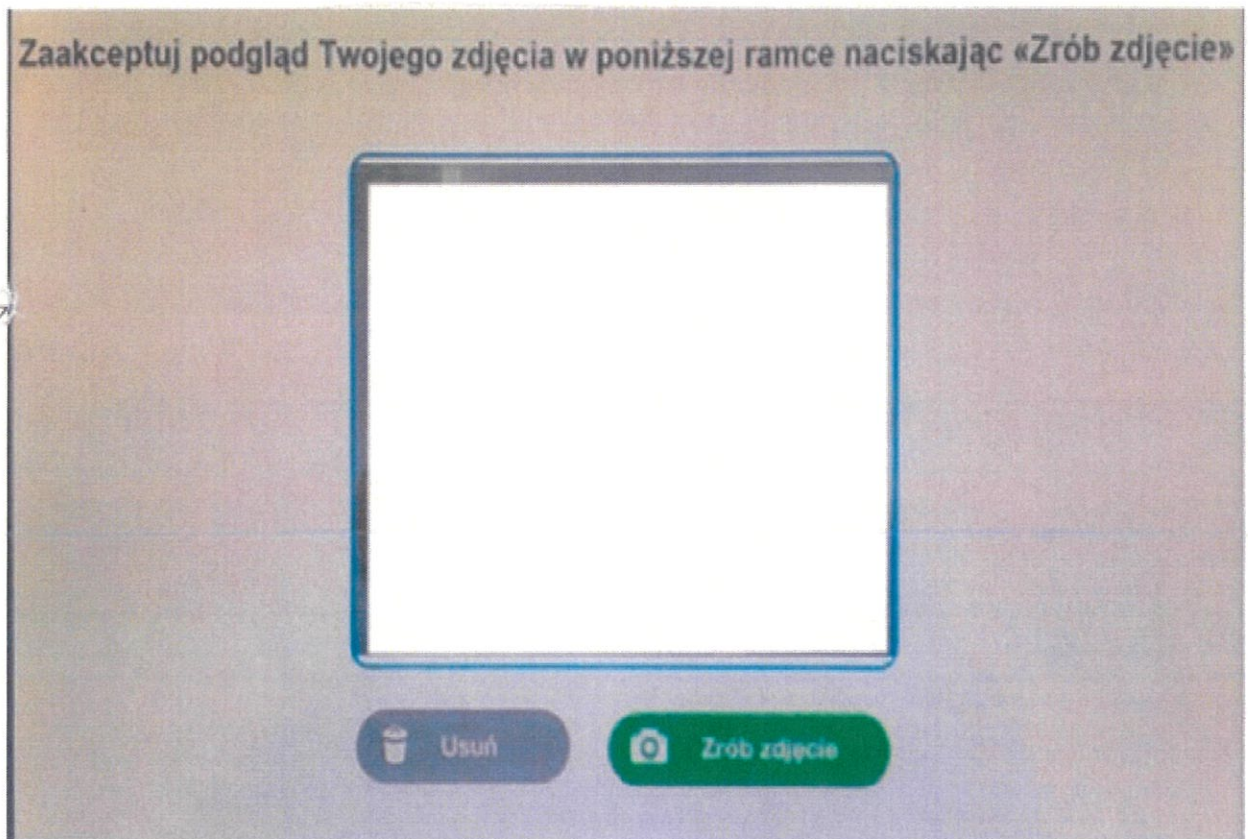

Zdj. 9 Widok ekranu zawierającego instrukcje jak dokonać skanu pierwszej strony dowodu osobistego wraz z podglądem dokonanej przez urządzenie kopii

Zdj. 10 Widok ekranu zawierającego instrukcje jak dokonać skanu drugiej strony dowodu osobistego wraz z podglądem dokonanej przez urządzenie kopii

7. Następnie konsument był zobowiązany do wykonania swojego zdjęcia za pomocą kamery urządzenia⁸:

Zdj. 11 Widok etapu wnioskowania o pożyczkę, na którym Klient jest zobowiązany do zrobienia zdjęcia swojej twarzy.

---

⁸ Widok etapu wnioskowania o pożyczkę, na którym Klient jest zobowiązany do zrobienia zdjęcia swojej twarzy - załącznik nr 4 do pisma Spółki z dnia 27 czerwca 2016 r.

8. Na ekranie Gotówkomatu wyświetlana była treść oświadczeń, które konsument składał poprzez zaznaczenie odpowiednich pól wyboru. Pod oświadczeniem znajdowało się podsumowanie warunków, na jakich klientowi miała zostać udzielona pożyczka. Na tym etapie konieczne było złożenie przez konsumenta oświadczenia, że zapoznał się m.in. z treścią formularza informacyjnego⁹:

Okres spłaty i warunki pożyczki

Oświadczam, że zapoznałem/am się z treścią formularza informacyjnego.

Oświadczam, że zapoznałem/am się i akceptuję warunki ochrony danych osobowych oraz akceptuję postanowienia Umowy i Regulaminu świadczenia Usług Drogą Elektroniczną

W związku ze złożeniem przeze mnie wniosku o pożyczkę udzielam pełnomocnictwa do wystąpienia w moim imieniu do Biura Informacji Kredytowej S.A. z prośbą o udostępnienie informacji

Wyrażam zgodę na udostępnienie moich danych osobowych w celu dokonania oceny zdolności kredytowej

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych w celach marketingowych

Wyrażam zgodę na udostępnienie moich danych osobowych w celach marketingowych

- Kwota pożyczki: **300 PLN**
- Okres spłaty pożyczki: **15 dni**
- Odsetki: **0 PLN**
- Prowizje: **0 PLN**
- Całkowita kwota do spłaty: **300 PLN**

Anuluj   **Potwierdzam**

Dokumenty dotyczące pożyczki

Zdj. 12 Widok ekranu zawierającego treść oświadczeń Klienta oraz podsumowania warunków pożyczki

Treść formularza informacyjnego wraz z treścią umowy, regulaminu świadczenia usług drogą elektroniczną, pełnomocnictwa do uzyskania informacji z BIK S.A., były udostępniane Klientowi po wybraniu opcji „Dokumenty dotyczące pożyczki”

⁹ Widok ekranu zawierającego treść oświadczenia klienta oraz podsumowania warunków pożyczki - załącznik nr 4 do pisma Spółki z dnia 27 czerwca 2016 r.

znajdującej się w dolnej części ekranu. Klient na tym etapie miał możliwość przestania formularza informacyjnego poprzez wybranie opcji „Wyślij na e-mail”. Ponadto klient mógł wydrukować formularz informacyjny poprzez wybranie ikony drukarki nad słowem „Druk” w dolnej części ekranu.

W trakcie postępowania wyjaśniającego, w odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu Spółka przyznała, że konsument nie miał możliwości wydrukowania bądź przestania formularza informacyjnego oraz wzorca umowy pożyczki Vivus.pl bez podawania swoich danych osobowych.

W dniu 27 grudnia 2017 r. Prezes Urzędu wszczął postępowanie o sygn. DDK-610-23/17/KJ wobec Vivus w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na uzależnianiu spełnienia obowiązku przekazania konsumentowi, przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego od wykonania określonych czynności przy pomocy samoobsługowych punktów finansowych tzw. Gotówkomatów polegające na:

1. podaniu aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego,
2. dokonaniu skanu obydwu stron dowodu osobistego,
3. wykonaniu zdjęcia twarzy konsumenta,

a przez to utrudnieniu otrzymywania przez konsumentów informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wbrew dyspozycji art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ukk w zw. z art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. ustawy o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016, poz. 922 ze zm., dalej jako: uodo), co mogło naruszać przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik.

W piśmie z dnia 25 stycznia 2018 r. Spółka, odnosząc się do postanowienia o wszczęciu postępowania wniosła o umorzenie postępowania jako bezprzedmiotowego. Zdaniem Vivus, działania Spółki nie naruszały art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik. Vivus wskazał, że sposób prezentacji i dostarczenia formularza informacyjnego przy wykorzystaniu tzw. Gotówkomatów w pełni odpowiadał art. 13 ust. 1 oraz art. 14 ukk.

Spółka wskazała, że:

1. prawidłowość realizacji przedkontraktowego obowiązku informacyjnego należy oceniać badając relację momentu spełnienia tego obowiązku do momentu zawarcia umowy w celu stwierdzenia, że dostarczenie konsumentowi niezbędnych informacji następuje przed zawarciem umowy, nie zaś po jej zawarciu lub w trakcie jej zawierania;
2. prawidłowa realizacja obowiązku informacyjnego możliwa jest po przekazaniu przez konsumenta kredytodawcy danych osobowych i po przeprowadzeniu badania zdolności kredytowej konsumenta;
3. przedkontraktowy obowiązek informacyjny należy odróżnić od obowiązków kredytodawców w obrębie reklamy kredytu konsumenckiego, realizacja obowiązku informacyjnego opracowana została przez Dyrektywę i ustawę jako element procesu kontraktowania *sensu largo*;

4. możliwość dokonania porównania ofert kredytowych przedsiębiorców w oparciu o formularz informacyjny dotyczy okresu po przedstawieniu konsumentowi tego formularza i nie przekłada się na bezwarunkowość jego udostępnienia;
5. o ile dostarczenie informacji przedkontraktowych nastąpi przed zawarciem umowy, czynności podejmowane przed udostępnieniem informacji nie naruszają interesu konsumenta, jeżeli stanowią obowiązkową część uzyskania kredytu u danego kredytodawcy;
6. z ukk nie wynika obowiązek przekazywania konsumentowi formularza informacyjnego niezależnie od procesu wnioskowania o kredyt konsumencki;
7. ustawa przyznaje kredytodawcom prawo do oferowania możliwości zawierania umów kredytu konsumenckiego w taki sposób, że realizacja obowiązku informacyjnego przed zawarciem umowy nie jest możliwa;
8. prowadzenie wykładni art. 13 ukk przy wykorzystaniu metody *a contrario* w stosunku do art. 12 ukk jest nieuprawnione.

Zdaniem Spółki, ani przepisy Dyrektywy¹⁰ ani ukk nie zabraniają kredytodawcom dokonywania czynności przed wykonaniem przedkontraktowego obowiązku informacyjnego. Czynności te, jak wskazała Vivus, mogą mieć różny charakter, w szczególności mogą polegać na przygotowaniu przez konsumenta danych osobowych mających stanowić podstawę dokonania kontroli tożsamości oraz badania zdolności kredytowej konsumenta.

Spółka poinformowała, że za pośrednictwem ww. urzędów udzielono [***] kredytów¹¹, w tym: [***]

Poza tym Vivus poinformowała, że z dniem 29 marca 2017 r. zaniechano wykorzystywania urzędów Gotówkomat do udzielania kredytów konsumenckich.

Pismem z dnia 14 września 2020 r. Spółka, po wezwaniu, przekazała informacje dot. obrotu w 2019 r. oraz przestała sprawozdanie finansowe.

Prezes Urzędu, pismem z dnia 16 kwietnia 2021 r., zawiadomił Spółkę o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy. Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 10 Kodeksu postępowania administracyjnego, Spółka została także poinformowana o możliwości wypowiedzenia się przed wydaniem decyzji co do zebranych dowodów i materiałów. Pełnomocnik strony w dniu 26 kwietnia 2021 r. skorzystał z przysługującego jej uprawnienia i zapoznał się z aktami sprawy.

Następnie pismem z dnia 6 maja 2021 r. Spółka wyraziła swoje ostateczne stanowisko oraz wniosła o umorzenie postępowania w sprawie z uwagi na jego bezprzedmiotowość, ewentualnie o odstąpienie od nakładania na Vivus jakiegokolwiek kary pieniężnej w decyzji kończącej postępowanie.

---

¹⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dziennik Urzędowy UE L133/66).

¹¹ Pojęcie „kredyt” w niniejszej decyzji jest używane w rozumieniu ukk, a więc zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 1 ukk obejmuje ono także m.in. umowę pożyczki.

Ocena prawna ustalonych faktów

Naruszenie interesu publicznego

Treść art. 1 ust. 1 uokik ogranicza zastosowanie jej przepisów wyłącznie do ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów, podejmowanej w interesie publicznym. Oznacza to, że warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w tej ustawie jest zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców - naruszając jej przepisy - stanowią potencjalne zagrożenie interesu publicznego.

Niniejsze postępowanie dotyczy uzależniania spełnienia obowiązku przekazania konsumentowi, przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego od wykonania określonych czynności przy pomocy samoobsługowych punktów finansowych tzw. Gotówkomatów polegających na: podaniu aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego, dokonaniu skanu obydwu stron dowodu osobistego, wykonaniu zdjęcia twarzy konsumenta, co zdaniem Prezesa UOKiK, utrudniało otrzymywanie przez konsumentów informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego. W opinii Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy choćby rozważali zawarcie umowy pożyczki przy pomocy urządzenia. Potencjalnie każdy konsument przebywający np. w galerii handlowej, gdzie zainstalowano Gotówkomaty mógł być narażony na praktykę Spółki.

Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż każde naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem w niniejszej sprawie uzasadnione było podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w uokik. W tym stanie rzeczy przyjąć należy, iż do oceny stanu faktycznego niniejszej sprawy zastosowanie mają przepisy ww. ustawy, a dotyczące jej postępowanie jest prowadzone w interesie publicznym.

Naruszenie art. 24 uokik

Zgodnie z art. 24 ust. 1 uokik, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Natomiast art. 24 ust. 2 uokik stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy. Na gruncie niniejszej sprawy, zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorcy.

W związku z powyższym, dla uznania zachowania przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów należy wykazać, że spełnione zostały kumulatywnie trzy następujące przesłanki:

1. oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
2. zachowanie przedsiębiorcy jest sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami,
3. zachowanie to godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

1. Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt 1 uokik, przez przedsiębiorcę rozumie się m.in. przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 162). Jednocześnie art. 4 ust. 1 ww. ustawy stanowi, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Natomiast stosownie do art. 3 Prawa przedsiębiorców, działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.

Vivus Finance Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie jest spółką prawa handlowego wpisaną do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 418977. Nie ulega zatem wątpliwości, że Spółka posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 uokik.

Tym samym, Spółka przy wykonywaniu działalności gospodarczej, podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów i jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

2. Sprzeczność zachowania Spółki z prawem

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ukk, kredytodawca lub pośrednik kredytowy przekazuje konsumentowi dane, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2, na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, którego wzór określa załącznik nr 1 do ustawy. W czasie trwania praktyki (tj. od 7 sierpnia 2015 r. do 29 marca 2017 r) art. 13 ust. 1 ukk nie ulegał zmianom i miał następujące brzmienie:

1. Kredytodawca lub pośrednik kredytowy przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany podać konsumentowi, na trwałym nośniku:
  - 1) imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy i pośrednika kredytowego;
  - 2) rodzaj kredytu;
  - 3) czas obowiązywania umowy;
  - 4) stopę oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy;
  - 5) całkowitą kwotę kredytu;
  - 6) terminy i sposób wypłaty kredytu;
  - 7) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta;

- 8) zasady i terminy spłaty kredytu oraz w odpowiednich przypadkach kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy;
- 9) informację dotyczącą obowiązku zawarcia umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia;
- 10) w odpowiednich przypadkach informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki na jakich koszty te mogą ulec zmianie;
- 11) informację o konieczności poniesienia opłat notarialnych, o ile wystąpią;
- 12) informację o stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
- 13) informację o skutkach braku płatności;
- 14) w odpowiednich przypadkach informację o wymaganych zabezpieczeniach kredytu konsumenckiego;
- 15) informację o prawie konsumenta do odstąpienia od umowy;
- 16) informację o prawie konsumenta do spłaty kredytu przed terminem;
- 17) informację o prawie kredytodawcy do zastrzeżenia w umowie prowizji za spłatę kredytu przed terminem oraz zasady jej ustalania;
- 18) informację o prawie konsumenta do otrzymania bezpłatnej informacji na temat wyników przeprowadzonej w celu oceny zdolności kredytowej weryfikacji w bazie danych;
- 19) informację o prawie konsumenta do otrzymania bezpłatnego projektu umowy, na warunkach określonych w art. 12;
- 20) w odpowiednich przypadkach informację o terminie, w którym kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest związany informacjami, które przekazał konsumentowi.

Przepis art. 13 ust. 1 ww. ustawy po zaniechaniu praktyki przez Spółkę uległ zmianom, które nie miały wpływu na postawiony Vivus zarzut. Dotyczyły bowiem treści informacji, które pożyczkodawca ma obowiązek przekazać konsumentowi. Ponadto, po zaniechaniu praktyki przez Spółkę doprecyzowano, że kredytodawca lub pośrednik kredytowy przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany podać konsumentowi, na trwałym nośniku wymienione w ust. 1 informacje „w czasie umożliwiającym zapoznanie się z tymi informacjami”.

Dostarczenie konsumentowi formularza informacyjnego przez pożyczkodawcę na etapie przedkontraktowym jest jego obowiązkiem. Ustawodawca przewidział wyjątek od tej reguły jedynie w przypadku gdy umowa o kredyt konsumencki na wniosek konsumenta zawierana jest na odległość, a środek porozumiewania się na odległość nie pozwala na przekazanie danych zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 uokik, tj. w sytuacji opisanej w art. 15 ust. 1 ukk.

Umowa o kredyt konsumencki zawierana na odległość jest umową, która spełnia warunki przewidziane w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (tekst jedn. z 2020 r., poz. 827, dalej jako: upk). Jest to zatem umowa, którą kredytodawca zawiera z konsumentem w ramach zorganizowanego systemu zawierania umów na odległość, bez jednoczesnej fizycznej obecności stron, z wyłącznym wykorzystaniem jednego lub większej liczby środków porozumiewania się na odległość do chwili zawarcia umowy włącznie.

Charakteryzując ww. rodzaj umowy wskazuje się, że określony sposób porozumiewania się na odległość może uniemożliwiać przekazanie wszystkich informacji, które są wymagane stosownie do art. 13 ukk, w szczególności ze względu na ograniczenie liczby znaków lub czasu przekazu wprowadzone przez operatora określonego sposobu porozumiewania się na odległość. Posłużenie się określonym sposobem takiego porozumiewania się może również uniemożliwić przekazanie wymaganych informacji na trwałym nośniku z wykorzystaniem formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego (zob. art. 14 ukk). W takim wypadku, jeżeli dochodzi do zawarcia umowy na odległość na wniosek konsumenta, kredytodawca lub pośrednik kredytowy przekazuje konsumentowi te dane niezwłocznie po zawarciu umowy o kredyt konsumencki, zgodnie z wymogami art. 13 i 14 ukk. **Chodzi jednak wyłącznie o sytuację, gdy przekazanie stosownych danych w określony sposób jest obiektywnie niemożliwe z uwagi na systemowe ograniczenia związane z posługiwaniem się określonym środkiem porozumiewania na odległość, a nie o sytuacje niemożności przekazania informacji z powodów, za które odpowiedzialność ponosi kredytodawca lub pośrednik kredytowy.**¹²

Umowy zawierane przez Vivus z konsumentami za pośrednictwem Gotówkomatów były umowami zawieranymi na odległość w rozumieniu ww. przepisów, w tym m.in. art. 5 pkt 13 ukk. Jednak w ocenie Prezesa UOKiK nie została w ich przypadku wypełniona dyspozycja normy prawnej określonej w art. 15 ust. 1 ukk, tj. umowy te nie były zawierane na odległość w wyniku wniosku konsumenta o zawarcie umowy pożyczki w tej formie, lecz w rezultacie zorganizowania przez Przedsiębiorcę swojej działalności za pośrednictwem Gotówkomatów w sposób szczegółowo opisany w punkcie „Stan faktyczny” niniejszego uzasadnienia decyzji. Jak również w postępowaniu w sprawie nie ustalono by Gotówkomaty nie pozwalały na przekazywanie konsumentom danych zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 ukk, w związku z czym, by konieczne było przekazywanie ww. danych niezwłocznie po zawarciu umowy o kredyt konsumencki, o czym stanowi art. 15 ust. 1 ukk. W toku postępowania w sprawie ustalono, że Przedsiębiorca przekazywał konsumentom dane określone w art. 13 ust. 1 i 2 ukk przed zawarciem umów pożyczki (tak wskazała Spółka m.in. w piśmie z dnia 29 sierpnia 2016 r. oraz z dnia 25 stycznia 2018 r.).

Wzór formularza, określonego w art. 14 ust. 1 ukk, został objęty maksymalną harmonizacją w celu zapewnienia we wszystkich państwach członkowskich względnej jednolitości nie tylko co do treści, ale również formy przekazu informacji przed zawarciem umowy. Informacje zawarte w formularzu są wyrażone w sposób przejrzysty i precyzyjny, tak aby konsument miał możliwość dokładnego zapoznania się ze wszystkimi warunkami umowy. Dodatkowo, celem przedkontraktowego przekazania konsumentowi formularza informacyjnego jest możliwość przyswojenia informacji kredytowych w warunkach, które pozbawione są czynników wywołujących potencjalną presję na konsumenta, takich jak obecność pracownika kredytodawcy, czy pośrednika kredytowego¹³.

---

¹² K. Osajda, Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz, Legalis 2019.

¹³ Z. Ofiarski, Ustawa o kredycie konsumenckim - Komentarz, Lex 2014.

Jak wynika z powyższego, głównym założeniem przedkontraktowego dostarczenia konsumentowi przez pożyczkodawcę danych na formularzu informacyjnym jest umożliwienie mu dokładnego zapoznania się z warunkami pożyczki. Celem przywołanych wyżej przepisów ustawy o kredycie konsumenckim jest zapewnienie konsumentowi informacji, które pozwolą mu na porównanie ofert kredytowych różnych kredytodawców i wybranie oferty najkorzystniejszej dla siebie. Przepisy te formułują obowiązek kredytodawcy i nie pozostawiają marginesu swobody w tym zakresie.

Uznaje się, iż informacje te powinny zostać doręczone konsumentowi z odpowiednim wyprzedzeniem przed zawarciem umowy, tak aby konsument dysponował wystarczającym czasem do namysłu i porównania ofert kredytowych¹⁴.

Ustawa realizuje założenia ustawodawcy unijnego, który uznał, że kluczową kwestią dla ochrony konsumenta przy zawieraniu umowy o kredyt jest stworzenie mu warunków do podjęcia świadomej decyzji o jej zawarciu na podstawie zebranych wcześniej informacji¹⁵.

Przekazanie konsumentowi informacji powinno nastąpić w stosownym czasie przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, a nie dopiero na etapie zawierania umowy¹⁶.

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim nie precyzuje ile czasu powinno upłynąć od momentu doręczenia formularza do chwili zawarcia umowy o pożyczkę. Tym niemniej przekazanie konsumentowi formularza oraz zawarcie umowy nie powinno odbywać się jedno po drugim, niemalże równocześnie, gdyż wówczas czynność przedłożenia konsumentowi formularza informacyjnego praktycznie traci sens. Większość danych z formularza informacyjnego zawierałaby się bowiem w treści umowy, stąd formularz nie spełniałby swojej funkcji informacyjnej, ponieważ choćby informacja o prawie konsumenta do otrzymania bezpłatnego projektu umowy, jaka powinna zostać podana w formularzu w świetle art. 13 pkt 19 ustawy, byłaby właściwie bezcelowa. Informacje przekazywane konsumentowi za pomocą tego formularza po pierwsze umożliwiają konsumentowi poznanie oraz późniejsze sięgnięcie do warunków oferty pożyczkodawcy i praw jakie przysługują konsumentowi, po drugie przejrzysta forma formularza ułatwia przeanalizowanie i porównanie oferty różnych pożyczkodawców. Zatem informacje powinny zostać konsumentom przekazane w stosownym czasie przed związaniem się konsumenta umową o kredyt. Nie chodzi zatem o jakikolwiek moment przed zawarciem umowy tylko przekazanie formularza z odpowiednim wyprzedzeniem. Wręczanie konsumentom formularza informacyjnego dopiero po dokonaniu weryfikacji i oceny zdolności kredytowej konsumenta jest zbyt późne, bo sprzeczne z celem jakiemu służy obowiązek przedłożenia formularza informacyjnego¹⁷.

Ukk nakłada obowiązek przekazywania konsumentowi informacji wskazanych w art. 13 ust. 1 i 2 na formularzu informacyjnym, którego wzór określa załącznik Nr 1 do ustawy. Ma to na celu zapewnienie konsumentowi możliwości łatwego porównania

¹⁴ Raport UOKiK Oplaty stosowane przez instytucje parabankowe, Warszawa, czerwiec 2013, str. 17.

¹⁵ Komentarz do ustawy o kredycie konsumenckim red. Stanisławska 2018, wyd. 1/Fujak, Legalis.

¹⁶ Wniosek z wyr. TSUE z 18.12.2014 r., CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, pkt 46.

¹⁷ Wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 28 marca 2019 r., sygn. akt XVII AmA 1/17, Wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 11 sierpnia 2015 r., sygn. akt XVII AmA 130/13.

ofert kredytowych różnych kredytodawców, w tym kredytodawców z różnych państw członkowskich (wzór formularza został objęty maksymalną harmonizacją w celu zapewnienia we wszystkich państwach członkowskich jednolitości). (...) Przepis ma charakter bezwzględnie obowiązujący¹⁸.

W związku z powyższym nie sposób zgodzić się z twierdzeniami Spółki, że prawidłowość realizacji przedkontraktowego obowiązku informacyjnego należy oceniać badając relację momentu spełnienia tego obowiązku do momentu zawarcia umowy w celu stwierdzenia, że dostarczenie konsumentowi niezbędnych informacji następuje przed zawarciem umowy, nie zaś po jej zawarciu lub w trakcie jej zawierania. Zarzut postawiony Spółce dotyczy bowiem **uzależniania spełnienia obowiązku przekazania konsumentowi, przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego od wykonania określonych czynności przy pomocy samoobsługowych punktów finansowych tzw. Gotówkomatów polegające na: podaniu aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego, dokonaniu skanu obydwu stron dowodu osobistego, wykonaniu zdjęcia twarzy konsumenta a przez to utrudnianiu otrzymywania przez konsumentów informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego.**

Według Spółki prawidłowa realizacja obowiązku informacyjnego możliwa jest po przekazaniu przez konsumenta kredytodawcy danych osobowych i po przeprowadzeniu badania zdolności kredytowej konsumenta. Zdaniem Prezesa Urzędu uzależnianie otrzymywania formularza informacyjnego od podania aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego, dokonania skanu obydwu stron dowodu osobistego oraz wykonania zdjęcia twarzy konsumenta należy uznać za nieproporcjonalne, nieadekwatne i nieuzasadnione wymaganie Spółki wobec konsumentów. Formularz informacyjny należy zdaniem Prezesa Urzędu, udostępniać bezwarunkowo. Ponadto, to bezpłatny projekt umowy powinien być wręczany po zbadaniu zdolności kredytowej, nie formularz informacyjny. Zgodnie bowiem z art. 12 ukk konsument ma prawo do otrzymania, na wniosek, bezpłatnego projektu umowy o kredyt konsumencki, jeżeli w ocenie kredytodawcy lub pośrednika kredytowego, spełnia on warunki do udzielenia mu kredytu konsumenckiego przez tego kredytodawcę lub pośrednika kredytowego.

Ponadto, zdaniem Vivus przedkontraktowy obowiązek informacyjny należy odróżnić od obowiązków kredytodawców w obrębie reklamy kredytu konsumenckiego, realizacja obowiązku informacyjnego opracowana została przez Dyrektywę i ustawę jako element procesu kontraktowania *sensu largo*. Zdaniem Spółki przedkontraktowy obowiązek informacyjny oparty o art. 13 ukk nie jest obowiązkiem reklamowania przez kredytodawców kredytów konsumenckich za pośrednictwem formularza informacyjnego a wyłącznie obligatoryjnym (nie koniecznym pierwszym) elementem procesu kontraktowania. Prezes Urzędu jest zdania, że kluczową funkcją formularza informacyjnego jest możliwość porównania ofert różnych kredytodawców i, jak wskazała Spółka, zebranie informacji i ich rozważenie bez odczuwania presji w

---

¹⁸ Komentarz do ustawy o kredycie konsumenckim pod red. M. Stanisławskiej, 2018, Legalis przepis art. 14 ust. 1.

kierunku zawarcia umowy. Konieczność udostępniania danych przez konsumenta może, zdaniem Prezesa UOKiK, taką presję stwarzać.

Zdaniem Vivus, o ile dostarczenie informacji przedkontraktowych nastąpi przed zawarciem umowy, czynności podejmowane przed udostępnieniem informacji nie naruszają interesu konsumenta, jeżeli stanowią obowiązkową część uzyskania kredytu u danego kredytodawcy. Prezes Urzędu stoi jednak na stanowisku, że uzależnianie otrzymania formularza informacyjnego przez Spółkę od udostępnienia przez konsumenta danych, które nie są niezbędne, aby taki formularz mógł być udostępniony (zasada minimalizacji danych została omówiona w dalszej części decyzji) narusza interes konsumentów.

Odnosząc się do twierdzenia Spółki, że z ukk nie wynika obowiązek przekazywania konsumentowi formularza informacyjnego niezależnie od procesu wnioskowania o kredyt konsumencki, zauważyć należy, że - jak już wskazano powyżej - informacje umieszczone w formularzu informacyjnym powinny zostać doręczone konsumentowi z odpowiednim wyprzedzeniem przed zawarciem umowy, tak aby konsument dysponował wystarczającym czasem do namysłu i porównania ofert kredytowych.

Spółka wskazała ponadto, że „ustawa przyznaje kredytodawcom prawo do oferowania możliwości zawierania umów kredytu konsumenckiego w taki sposób, że realizacja obowiązku informacyjnego przed zawarciem umowy nie jest możliwa”. Zdaniem Prezesa Urzędu, opisana przez Vivus sytuacja nie dotyczyła Gotówkomatów. Zgodnie z art. 15 ust. 1 ukk, w *przypadku umowy o kredyt konsumencki zawieranej na wniosek konsumenta na odległość, jeżeli środek porozumiewania się na odległość nie pozwala na przekazanie danych zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2, kredytodawca lub pośrednik kredytowy przekazuje konsumentowi te dane niezwłocznie po zawarciu umowy o kredyt konsumencki na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego*. Należy jednak zauważyć, że Gotówkomaty pozwalały na przekazanie informacji na formularzu informacyjnym, o czym świadczy ich przekazywanie konsumentom. Jednocześnie z informacji udzielonych przez Spółkę wynika, że nie było technicznych przeszkód aby taki formularz był wręczany na wczesnym etapie, przed udostępnieniem danych osobowych przez konsumenta.

Vivus podniosła ponadto, że prowadzenie przez Prezesa Urzędu wykładni art. 13 ukk przy wykorzystaniu metody *a contrario* w stosunku do art. 12 ukk jest nieuprawnione. W postanowieniu o wszczęciu postępowania wskazano, że formularz informacyjny powinien być wręczany konsumentom bezwarunkowo, w odróżnieniu od bezpłatnego projektu umowy, o którym mowa w art. 12 ukk. Zgodnie z art. 12 ukk konsument ma prawo do otrzymania projektu umowy na wniosek, jeżeli w ocenie kredytodawcy lub pośrednika kredytowego, spełnia on warunki do udzielenia mu kredytu konsumenckiego przez tego kredytodawcę lub pośrednika kredytowego. Natomiast w art. 13 ukk takiego warunku nie ma.

Dane osobowe

Zdaniem Prezesa Urzędu żądanie udostępnienia przez konsumenta szczegółowych danych osobowych oraz wizerunku przed wydaniem formularza informacyjnego nie jest adekwatne do celu, w jakim wydawany jest formularz informacyjny. Wydanie

formularza informacyjnego jest czynnością „techniczną” i nie może być uzależniane od zbierania szczegółowych danych osobowych konsumenta.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 3 uodo obowiązującą w czasie stosowania przez Spółkę praktyki określonej w pkt I sentencji niniejszej decyzji, administrator danych przetwarzający dane powinien dążyć szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą, a w szczególności jest obowiązany zapewnić, aby dane te były merytorycznie poprawne i adekwatne w stosunku do celów, w jakich są przetwarzane.

Z ww. ustawy wynikał zakaz gromadzenia danych w zakresie szerszym niż taki, jaki jest niezbędny i wystarczający do osiągnięcia celu przetwarzania danych. W praktyce orzeczniczej Głównego Inspektora Ochrony Danych Osobowych¹⁹ (dalej jako GIODO) występowała tendencja do utożsamiania „adekwatności” z „niezbędnością”. Podkreślano, że - w ocenie GIODO - administrator danych uprawniony jest do przetwarzania wyłącznie takiego zakresu danych, jaki jest niezbędny do osiągnięcia celu przetwarzania, co uwarunkowane jest nieprawidłowym rozumieniem pojęcia „adekwatny”, które powinno być rozumiane jako „odpowiedni”, nie zaś jako „niezbędny”²⁰.

Jak powszechnie przyjmowano pod rządami uodo²¹, zasada adekwatności była jedną z głównych zasad obowiązujących przy przetwarzaniu danych osobowych, obok zasady legalności, celowości, merytorycznej poprawności i ograniczenia czasowego stron.

*Zasada adekwatności (relewantności) danych oznacza, że rodzaj i treść danych nie powinna wykraczać poza potrzeby, wynikające z celów ich zbierania. Zatem nie można zbierać danych zarówno dla celów nieistniejących, jak i nie mających znaczenia oraz danych o większym - niż uzasadniony w danym przypadku stopniu szczegółowości. W tym ostatnim przypadku chodzi więc o zakaz przetwarzania danych, które wykraczają poza potrzeby związane z danym stosunkiem prawnym.*²²

Taka sytuacja zdaniem Prezesa Urzędu miała miejsce w stanie faktycznym ustalonym w niniejszej sprawie. Czynności takie jak: podanie aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego, dokonanie skanu obydwu stron dowodu osobistego oraz wykonanie zdjęcia twarzy konsumenta należy uznać za nadmierne obwarowania spełnienia przez Spółkę obowiązku przekazania konsumentowi formularza informacyjnego, wynikającego z art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ukk.

W odpowiedzi natomiast na argumenty Spółki, iż *czynności podejmowane przed udostępnieniem informacji nie naruszają interesu konsumenta, jeżeli stanowią obowiązkową część procesu uzyskania kredytu u danego kredytodawcy*²³ wskazać należy, jak w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 stycznia 2018 r.,

---

¹⁹ Od 25 maja 2018 r. - Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

²⁰ Por. A. Mednis, Prawo, s. 147; por. także E. Kulesza, Ankieta, która budzi poważne wątpliwości, Rzeczp. z 13.8.1999 r. - Generalny Inspektor podkreśla, że z zasady adekwatności wynika „zakaz gromadzenia danych w zakresie szerszym niż ten, jaki jest niezbędny i wystarczający do osiągnięcia celu przetwarzania danych”; E. Kulesza, Tylko to, co niezbędne, Rzeczp. z 2.7.1999 r.).

²¹ Janusz Barta, Paweł Fajgielski, Ryszard Markiewicz - Komentarz do art. 26 ustawy o ochronie danych osobowych, System Informacji wyd. VI.

²² Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 stycznia 2018 r., I OSK 390/16, Legalis.

²³ Pismo Vivus z dnia 25 stycznia 2018 r., str. 11.

sygn. akt I OSK 390/16, że orzecznictwo sądownoadministracyjne od szeregu lat zajmuje stanowisko, że żadne względy natury organizacyjno-finansowej nie powinny być traktowane jako podstawy do sprzecznego z prawem przetwarzania danych osobowych (...)»²⁴.

Utrwalona pod rządami uodo oraz obowiązująca w całym okresie stosowania przez Vivus praktyki określonej w pkt I sentencji niniejszej decyzji zasada adekwatności przetwarzania danych osobowym obowiązuje także aktualnie.

Obecnie zagadnienie ochrony danych osobowych regulują przede wszystkim rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE.L Nr 119 str. 1, dalej jako: RODO) oraz ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1781 ze zm.)²⁵. Oba akty prawne obowiązują od 25 maja 2018 r. Zgodnie z artykułem 5 ust. 1 pkt a-c RODO, dane osobowe muszą być:

a) przetwarzane zgodnie z prawem, rzetelnie i w sposób przejrzysty dla osoby, której dane dotyczą („zgodność z prawem, rzetelność i przejrzystość”);

b) zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami; dalsze przetwarzanie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych nie jest uznawane w myśl art. 89 ust. 1 za niezgodne z pierwotnymi celami („ograniczenie celu”);

c) adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane („minimalizacja danych”).

Zgodnie z zasadą minimalizacji danych dane osobowe powinny być adekwatne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane. Zasada ta wprowadza kryteria limitacyjne ograniczające zbieranie i dalsze przetwarzanie danych osobowych, co prowadzi do ograniczenia zakresu przetwarzania danych opartego na kryterium niezbędności, czyli aby przetwarzać tylko takie dane osobowe, bez których nie da się osiągnąć zamierzonego celu przetwarzania. Koresponduje to z motywem 39 RODO, wskazującym, że dane osobowe powinny być przetwarzane tylko w przypadkach, gdy celu przetwarzania nie można w rozsądny sposób osiągnąć innymi sposobami. W myśl ww. zasady dane muszą być odpowiednie i stosowne do osiągnięcia celu ich zebrania, lecz zarazem nie mogą być nadmierne. Dane mogą być więc przetwarzane tylko w takim zakresie, który jest niezbędny dla osiągnięcia celu ich zebrania. Tym samym przetwarzanie danych w zakresie zbędnym dla osiągnięcia celu będzie oznaczało naruszenie przepisów rozporządzenia. Zasadę minimalizacji danych należy rozpatrywać łącznie z pozostałymi zasadami, w szczególności z zasadą ograniczenia celu. Realizacja proporcjonalności przetwarzania danych jest zależna od prawidłowości

---

²⁴ Por. uchwała Regionalnej Izby Obrachunkowej w Bydgoszczy z dnia 3 lipca 2013 r., XVIII/40/2013.

²⁵ Dodatkowo, zagadnienie ochrony danych osobowych reguluje obecnie również ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (Dz. U. z 2019 r., poz. 125).

określenia celu przetwarzania, który wyznacza zakres zbieranych danych niezbędnych dla osiągnięcia tego celu. Przetwarzanie danych w sposób proporcjonalny oznacza bowiem obowiązek zagwarantowania, aby dane osobowe zebrane przez administratora były odpowiednie do celów przetwarzania oraz odpowiadające im pod względem ilościowym, treściowym i zakresowym²⁶.

Co więcej, wymóg określenia celu przetwarzania danych wyklucza zbieranie danych osobowych z myślą o ich wykorzystaniu dla przyszłych celów, bliżej nieoznaczonych w chwili pozyskania danych (na zapas).

Dla realizacji zasady minimalizacji niezbędne jest zastosowanie odpowiednich rozwiązań organizacyjnych i technicznych na poszczególnych etapach przetwarzania danych osobowych, m.in. w zakresie domyślnego przetwarzania danych. Zgodnie z art. 25 ust. 2 RODO, administrator wdraża odpowiednie środki techniczne i organizacyjne, aby domyślnie przetwarzane były wyłącznie te dane osobowe, które są niezbędne dla osiągnięcia każdego konkretnego celu przetwarzania. Obowiązek ten odnosi się do ilości zbieranych danych osobowych, zakresu ich przetwarzania, okresu ich przechowywania oraz ich dostępności²⁷.

Z powyższego wynika, że zasada adekwatności obowiązywała zarówno pod rządami UODO, jak i RODO.

Zdaniem Prezesa Urzędu praktyka Spółki - dotycząca uzależniania otrzymania formularza informacyjnego od udostępnienia Vivus szczegółowych danych osobowych m.in. swojego aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego, zeskanowania dowodu osobistego, wykonania zdjęcia przy pomocy Gotówkomatu, a tym samym brak możliwości otrzymania formularza informacyjnego przed podaniem ww. danych - naruszała zasadę adekwatności. W ocenie Prezesa Urzędu dane osobowe, których Spółka wymagała nie były, na etapie udostępniania formularza informacyjnego, konieczne.

Poza tym obwarowanie możliwości otrzymania formularza informacyjnego ww. czynnościami niewątpliwie utrudniało do niego dostęp. W takiej sytuacji, tzn. na etapie przedkontraktowym, jak stanowi przepis, konsument powinien zawsze mieć możliwość zapoznania się z konkretnymi warunkami wnioskowanej pożyczki przed podjęciem decyzji o jej zaciągnięciu. Powyższe umożliwiłoby mu również porównanie oferty Vivus z ofertami innych kredytodawców, którzy stosują się do ww. wymogu.

Jednocześnie należy podkreślić, że Prezes Urzędu nie jest przeciwny przekazywaniu danych osobowych, jednak udostępnianie takich informacji powinno odbywać się w stosownym momencie, a zakres danych powinien być adekwatny do celu.

Spółka uzależniała otrzymanie formularza informacyjnego od spełnienia określonych warunków. Konsument przed zawarciem umowy pożyczki powinien wiedzieć, na jakich zasadach do niej przystępuje. Jest to gwarancja, że otrzyma pożyczkę na warunkach, o których wcześniej wiedział, z którymi miał możliwość zapoznania się i na które się godzi.

---

²⁶ Por. M. Krzysztofek, Ochrona danych osobowych, s. 65.

²⁷ Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Komentarz pod red. Sakowska-Baryła 2018, wyd. 1, Legalis.

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu stwierdził, że Przedsiębiorca uzależniał spełnienie obowiązku przekazania konsumentowi, przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego od wykonania określonych czynności przy pomocy samoobsługowych punktów finansowych tzw. Gotówkomatów, w szczególności:

1. podania aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego,
2. dokonania skanu obydwu stron dowodu osobistego,
3. wykonania zdjęcia twarzy konsumenta,

a przez to utrudniał otrzymywanie przez konsumentów informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wbrew dyspozycji art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ukk w zw. z art. 26 ust. 1 pkt 3 uodo, co naruszało przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik.

3. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie podaje definicji „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jednak w przepisie art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na samym zagrożeniu im. Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz zostało skierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Jak podnosi się w doktrynie, w pojęciu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów mieści się także działanie przedsiębiorcy skierowane wprawdzie do oznaczonych (zindywidualizowanych), ale za to dostatecznie licznych konsumentów, o ile przy tym konsumentów tych łączy jakaś wspólna cecha rodzajowa. Wówczas poszkodowana zostaje pewna grupa konsumentów, niebędąca jedynie - z punktu widzenia przedsiębiorcy stosującego daną praktykę - zbiorowością przypadkowych jednostek, lecz stanowiącą określoną i odrębną kategorię konsumentów, reprezentującą w znacznym stopniu wspólne interesy²⁸. Należy zatem przyjąć, że zbiorowy interes konsumentów nie musi odnosić się do nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować, gdyż brak indywidualizacji nie sprzeciwia się możliwości wyodrębnienia kategorii bądź zbioru konsumentów o pewnych cechach. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu.

Wskazana praktyka Spółki dotyczyła nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować, tj. nieoznaczonej grupy konsumentów, która rozważała zawarcie ze Spółką umowy o kredyt konsumencki za pośrednictwem tzw. Gotówkomatów. Z tego względu, w ocenie Prezesa Urzędu, interes konsumentów, który mógł zostać naruszony w wyniku działań podejmowanych przez Spółkę nie stanowi sumy

---

²⁸ M. Szydło, Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów, *Monitor Prawniczy* 2004/17/791.

indywidualnych interesów poszczególnych klientów, lecz ma charakter zbiorowy, co przesądza o możliwości uznania, iż działania te godzą w zbiorowy interes konsumentów. W niniejszej sprawie Spółka naruszyła interes konsumentów poprzez uzależnianie spełnienia obowiązku przekazania konsumentowi, przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego od wykonania określonych czynności.

Jak ustalono w toku postępowania, uzyskanie formularza informacyjnego możliwe było dopiero po wykonaniu szeregu wyżej wskazanych czynności. Z informacji przedstawionych przez Spółkę wynika, że konsument nie miał możliwości wydrukowania bądź przesłania formularza informacyjnego bez podawania swoich danych osobowych.

Zaniechanie praktyki

Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 uokik, w przypadku zaniechania stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jednocześnie stwierdzając zaniechanie jej stosowania.

Prezes Urzędu ustalił, że z dniem 29 marca 2017 r. zaniechano wykorzystywania urzędzeń Gotówkomat do udzielania kredytów konsumenckich.

W związku z powyższym orzeczono jak w pkt I sentencji decyzji.

Rozstrzygnięcie w pkt II sentencji decyzji. Koszty postępowania

Zgodnie z art. 80 uokik Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. Natomiast w myśl art. 77 ust. 1 uokik, jeżeli w wyniku postępowania Prezes UOKIK stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Analogicznie - stosownie do treści przepisu art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r, poz. 735, dalej jako: k.p.a.) jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia. Do kosztów postępowania - zgodnie z art. 263 § 1 k.p.a. - zalicza się m.in. koszty doręczenia stronom pism urzędowych. Postępowanie w sprawie stosowania przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów uokik. Kosztami postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze stroną i w związku z tym postanowiono obciążyć Spółkę kosztami postępowania w wysokości 24,80 złotych (słownie: dwadzieścia cztery złote osiemdziesiąt groszy).

Koszty niniejszego postępowania Spółka obowiązana jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie: NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt II niniejszej decyzji.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w sentencji niniejszej decyzji.

Pouczenie

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 1 i § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.), od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie II niniejszej decyzji, na podstawie art. 264 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego, w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak również stosownie do art. 81 ust. 5 tej ustawy, w związku z art. 479³² Kodeksu postępowania cywilnego, stronie przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 755 ze zm.), odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 1000 zł, natomiast zażalenie na jego postanowienie podlega opłacie stałej w kwocie 500 zł.

Zgodnie z art. 103 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.

Zgodnie z art. 105 ust. 1 zd. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Zgodnie z art. 117 § 1 kodeksu postępowania cywilnego, strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego.

Stosownie natomiast do art. 117 § 3 i § 4 zd. 1 kodeksu postępowania cywilnego, osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykaze, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Otrzymuje:

1. Vivus Finance Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w Warszawie
reprezentowana przez:

[***]

2. a/a

z up. PREZESA
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Ochrony Zbiorowych Interesów
Konsumentów
Artur Zwaliński

